

**Commissie Overleg en Voorlichting
Milieuhygiëne Vliegbasis Leeuwarden**

Secretariaat:
Postbus 177
7940 AD MEPPPEL
telefoon: 0522-236251
telefax: 0522-236399

VERSLAG

Vijftiende vergadering Commissie Overleg en Voorlichting
Milieuhygiëne Vliegbasis Leeuwarden van 15 mei 2000

Aanwezig :

Dhr. dr. A.J. Mulder (voorzitter)	Gedeputeerde Provincie Fryslân (tot en met ag.pt.8)
Dhr. mr. A.L. Bennen	Gemeente Leeuwarden
Mevr. G. van Delft-Jaasma	Burgemeester Gemeente Menaldumadeel
LtKol J.M.G. van Laarhoven	Luchtmachtstaf Hoofd Sectie Geluidhinder c.a..
Dhr. drs. M.H. Mudde (secretaris)	Defensie DGWT Noord-Oost Nederland
Dhr. Tj. Raap	Provincie Fryslân
Maj H. Smedema	Hoofd Staf Voorlichting Vliegbasis Leeuwarden
Dhr. K.D. Stormer	Omwonenden Leeuwarden
Dhr. G.F.J. Veldman	Omwonenden Leeuwarderadeel
Dhr. G. Verf	Omwonenden Menaldumadeel
Maj B. Vianen	Hoofd Verkeersleiding Vliegbasis Leeuwarden
Dhr. C. Vos	Wethouder Gemeente Leeuwarderadeel
Dhr. K. Vos	Milieuplatform Leeuwarden
Kol J.S. Willemse	Commandant Vliegbasis Leeuwarden.
8 belangstellenden	

Afwezig met kennisgeving:

Mevr. Veenbaas	Ministerie van VROM Inspectie Milieuhygiëne (wordt niet vervangen)
Mevr. Hafkamp	Gemeente Leeuwarden (wordt vervangen door dhr. Bennen)
Dhr. van der Werf	Gemeente Tytsjerksteradiel (wordt niet vervangen)
Kol Crol	Defensie EID Noord-Oost Nederland (wordt niet vervangen)
Dhr. Hagen	Omwonenden Gemeente Tytsjerksteradiel (wordt niet vervangen)

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en bedankt de leiding van de vliegbasis voor de voorafgaand aan de vergadering georganiseerde rondleiding over de vliegbasis.

2. Mededelingen

De secretaris deelt het volgende mede:

- * Bericht van verhindering is ontvangen van de bovengenoemde leden. Op voorstel van **mevr. van Delft** wordt besloten om namens de commissie een bloemetje te sturen aan de wegens ziekte afwezige hr. Van der Werf.
- * Uitgereikt is de Rapportage Jaarberekening 1999 Vliegbasis Leeuwarden (nr. LW/00.15/9) Deze rapportage komt aan de orde bij agendapunt 10.
- * Voorts zijn door dhr. Smedema ter informatie uitgereikt een exemplaar van de Defensienota en een brochure over de Vliegbasis Leeuwarden.

3. Suggesties voor te bespreken onderwerpen

De voorzitter vraagt of de leden van de commissie onderwerpen willen inbrengen die tijdens deze of een volgende vergadering besproken kunnen worden.

* **Dhr. Kl. Vos** wil graag wat uitgebreider dan in de vorige vergadering praten over de milieuverontreiniging door de vliegbasis. Hij stelt dat met name de naverbrander verontreiniging veroorzaakt en vraagt of hier regelgeving voor bestaat. Voorts merkt hij op dat uit onderzoek bij Schiphol is gebleken dat daar de bijdrage aan de totale milieuverontreiniging in de regio relatief gering is. Hij vraagt zich af of de verontreiniging door militaire luchtvaart niet groter is, omdat dit geen prioriteit is bij de ontwikkeling van militaire vliegtuigen. **Dhr. Kl. Vos** merkt op dat er in de omgeving van de vliegbasis Leeuwarden nooit metingen zijn gedaan naar verontreiniging en vraagt of de provincie hier niet een taak in heeft. Hij doet de suggestie om eens een proefmeting te doen.

Dhr. Willemse antwoordt dat het gebruik van de naverbrander zoveel als mogelijk wordt beperkt. Enerzijds vanwege de beperkingen van de geluidszone en anderzijds om het brandstofverbruik te beperken. Uitsluitend indien het gewicht van het vliegtuig in relatie tot de lengte van de startbaan dat nodig maakt wordt bij het starten de naverbrander gebruikt. **Dhr. Willemse** merkt voorts op dat het aantal vliegbewegingen vanaf de vliegbasis Leeuwarden veel geringer is dan bij Schiphol, waardoor ook de bijdrage aan de milieuverontreiniging beperkter zal zijn. Hij voegt daaraan toe dat de verbeterde F-16 motoren naar verwachting schoner zijn dan de oudere motoren, aangezien door een elektronische afregeling er een veel efficiëntere verbranding plaatsvindt. Tenslotte wijst hij erop dat de vliegbasis vorig jaar door TNO naar aanleiding van klachten over luchtverontreiniging metingen heeft laten verrichten. Hieruit bleek dat de verontreiniging ruim onder de geldende normen was. **Dhr. Willemse** zal nagaan of deze rapportage kan worden aangeboden aan de commissie, zodat hier eventueel de volgende vergadering op teruggekomen kan worden. **Dhr. Kl. Vos** merkt op dat het onderzoek van TNO een eenmalige meting betrof en zou graag zien dat de provincie zich ook zou bezighouden met de verontreiniging door de vliegbasis. **De voorzitter** antwoordt dat niet de Provincie Fryslân, maar het Ministerie van VROM het bevoegde gezag is, dat aanspreekbaar is voor het eventueel laten uitvoeren van metingen..

* Op voorstel van **dhr. Verf** wordt besloten het Defensie Milieu Beleidsplan te agenderen voor de volgende vergadering.

4. Sprekrecht publiek

De voorzitter vraagt of er belangstellenden in het publiek zijn die het woord willen voeren.

Dhr. Steggerda vraagt naar aanleiding van een kaartje bij een krantenartikel over de Noord-Westtangente van de rondweg van Leeuwarden naar de beperkingen die gelden binnen de veiligheidszones van de munitieopslag van de Vliegbasis Leeuwarden. **Dhr. Mudde** antwoordt dat het Ministerie van Defensie door de Provincie Fryslân is betrokken bij het vooroverleg over de tracéstudie van de NoordWest tangente. Momenteel wordt binnen Defensie nagegaan of de aanleg van een wegverbinding door de veiligheidszones al dan niet mogelijk is op grond van het vigerende externe veiligheidsbeleid. Daarbij gaat het met name om de vraag of het mogelijk is door de aanleg van speciale voorzieningen het risico tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen (*Noot Secretaris: Inmiddels is duidelijk geworden dat de aanleg van een nieuwe wegverbinding door de veiligheidszones in alle gevallen strijdig is met het veiligheidsbeleid. In het kader van de inspraak over de startnotitie voor de milieueffectrapportage van de Noord-West tangente is dit standpunt kenbaar gemaakt aan het College van Gedeputeerde Staten van Fryslân*)

5. Verslag 14e vergadering dd 22 november 1999 (toegezonden als nr. LW/00.15/1).

Het verslag wordt vastgesteld met de volgende wijzigingen:

- * Blz. 2, ag.pt. 3, 4e regel: "...zweefvliegen gebruik gemaakt is van een sleeptoestel in plaats van de tegenwoordig gebruikelijke hier..." moet zijn "...schietoefeningen gebruik is gemaakt van een sleeptoestel...". **De secretaris** merkt op dat dit onderwerp is geagendeerd als punt 13.1 van de vergadering.
- * Blz. 4, ag.pt. 7a, 13e regel: "... waar de commissie geen taak in heeft." moet zijn "waar de voorzitter van de commissie geen taak in heeft".

Naar aanleiding van het gestelde op bladzijde 5 van het verslag merkt **dhr. Kl. Vos** op dat in een publicatie in de Leeuwarder Courant dhr. van Laarhoven (naar aanleiding van zijn opmerkingen over de geluidproductie van nieuwe gevechtsvliegtuigen) is verweten een arrogante opstelling ingenomen te hebben. **Dhr. Vos** benadrukt dat hij het oneens is met deze zijns inziens geheel onterechte kritiek.

7. Ingekomen/opgevraagde/verzonden stukken.

* Brief van dhr. Verf van 6 mei 2000 over opvolger F-16 (toegezonden als nr. LW\00.15\7)

Dhr. Verf zet uiteen dat hij deze brief heeft geschreven naar aanleiding van bij hem gerezen twijfel over de tijdens de vorige vergadering door dhr. van Laarhoven gedane uitlatingen over de geluidsproductie van een opvolger van de F-16. Hij wijst erop dat de F-16 beter vliegt dan zijn voorgangers. De opvolger zal nog betere vliegeigenschappen hebben. Deze verbetering kan voor een deel ook worden benut voor de verlaging van de geluidsproductie. **Dhr. Verf** acht het gewenst om een dergelijk signaal af te geven in de richting van de Staatssecretaris. **Dhr. van Laarhoven** heeft begrip voor dit standpunt, maar wijst erop dat Nederland zelf geen militaire vliegtuigen produceert en dat in het buitenland (met name in de Verenigde Staten) weinig aandacht bestaat voor het onderwerp geluidhinder. Over het algemeen staat bij het ontwikkelen van nieuwe gevechtstoestellen het optimaliseren van de prestaties voorop. Overigens wijst hij erop dat bij de aanschaf van materieel door het Nederlandse Ministerie van Defensie de milieubelasting wel degelijk één van de standaard beoordelingscriteria is.

De voorzitter acht het desalniettemin zinvol dat de commissie in een brief aan de Staatssecretaris van Defensie onderstreept dat het van belang is dat bij de aanschaf van een nieuw gevechtsvliegtuig de geluidsbelasting van de in aanmerking komende vliegtuigtypen wordt meegewogen.

Dhr. Raap benadrukt dat de eventuele aanschaf van een stiller vliegtuigtype ten gunste komt van de geluidbelasting rondom de vliegbases. Het omgekeerde acht hij niet mogelijk. Indien wordt besloten een vliegtuig aan te schaffen dat meer geluid produceert dan de F-16, zal dat niet kunnen leiden tot een vergroting van de geluidszones, maar zal de conclusie zijn dat daar minder mee gevlogen kan worden.

Dhr. van Laarhoven en dhr. Willemse bevestigen de juistheid van deze constatering. Zo gezien is het ook in het belang van het Ministerie van Defensie om bij de aanschaf van een nieuw vliegtuig rekening te houden met de geluidbelasting. **Dhr. Stormer** vraagt of het gelet op de toenemende hoeveelheid elektronica in de nieuwe vliegtuigtypen mogelijk is om meer dan voorheen gebruik te maken van simulatoren ten behoeve van de training van de vliegers. **Dhr. Willemse** antwoordt dat het toenemend gebruik van simulatoren vooral nodig is om de steeds complexere elektronische systemen te bedienen. De behoefte aan daadwerkelijke vliegbewegingen zal daardoor niet verminderen.

Besloten wordt dat de secretaris een brief over dit onderwerp aan de Staatssecretaris van Defensie zal opstellen. Deze brief zal in afschrift worden verzonden aan de COVM's van de overige vliegbases.

8. Klachtenbehandeling.

8.1 Klachtenoverzicht Staf Voorlichting vliegbasis Leeuwarden.

- * Overzicht september 1999 (toegezonden als nr. LW/00.15/3a)
- * Overzicht oktober 1999 (toegezonden als nr. LW/00.15/3b)
- * Overzicht november 1999 (toegezonden als nr. LW/00.15/3c)
- * Overzicht december 1999 (toegezonden als nr. LW/00.15/3d)
- * Overzicht januari 2000 (toegezonden als nr. LW/00.15/3e)
- * Overzicht februari 2000 (toegezonden als nr. LW/00.15/3f)
- * Overzicht maart 2000 (toegezonden als nr. LW/00.15/3g)
- * Overzicht april 2000 (toegezonden als nr. LW/00.15/3h)

Naar aanleiding van de klachtenrapportages wordt het volgende opgemerkt:

* September:

Dhr. Verf wijst op het grote aantal klachten over de op 7 september uitgevoerde "airfield attack"-oefeningen. Hij vraagt of de uitvoering van deze oefeningen nog zin heeft nu de luchtverdedigingstaak van de Vliegbasis Leeuwarden is beëindigd. **Dhr. Willemse** antwoordt dat hij van mening is dat de klachten over de oefening van 7 september vallen in de categorie "vermijdbaar", omdat de betreffende vliegers zich niet aan de reguliere procedure hebben gehouden. **Dhr. Willemse** voegt daar aan toe dat hij naar aanleiding van dit incident heeft besloten voorlopig geen "airfield attacks" meer toe te staan beneden een hoogte van 300 meter. In een brief aan de Luchtmachtstaf heeft hij dit standpunt kenbaar gemaakt.

* Oktober:

De voorzitter wijst op de klachten betreffende de oefening Frisian Flag en de in dit kader uitgevoerde metingen TNO. Hij memoreert dat is afgesproken dat commandant Vliegbasis zal nagaan of de resultaten van dat onderzoek via de secretaris kunnen worden toegezonden aan de leden van de commissie.

* November:

De voorzitter wijst erop dat in deze maand diverse klachten over het avondvliegen zijn geweest en vraagt of het beleid betreffende deze oefeningen is gewijzigd. **Dhr. Willemse** antwoordt dat de klachten in november nog het reguliere avondvliegen betroffen. Dit leidt altijd tot extra klachten. Deze oefening

zijn nog niet gerelateerd aan de invoering van de nieuwe nachtkijker.

* December\januari:

De voorzitter constateert dat er in deze maanden weinig klachten zijn ingediend.

* Februari\maart:

Dhr. Verf wijst erop dat in de periode 14 februari tot 18 maart zeer intensief is avond gevlogen in verband met de invoering van een nieuwe nachtkijker. Dit heeft blijkens zijn eigen waarneming en bij hem ingediende klachten geleid tot veel extra hinder, alhoewel in de pers een andere indruk is gewekt. **Dhr. Verf** betreurt de gevolgde procedure. Hij vraagt zich af of het niet mogelijk was geweest de omgeving van de vliegbasis eerder hierover te informeren en de commissie te betrekken bij de voorbereiding en bij de planning gemaakte keuzes. **Dhr. Willemse** antwoordt dat de opdracht voor het testen van de kijkers zodanig laat is binnengekomen bij de vliegbasis, dat het niet mogelijk was hier over eerder te communiceren. Ten tijde van de vorige COVM was nog niet bekend dat deze opdracht aan de vliegbasis zou worden verstrekt. Gelet op de eerdere klachten heeft commandant vliegbasis wel bepaald, dat bij het avondvliegen beperkingen golden. Zo is er door aanpassingen aan de configuratie nauwelijks met naverbrander gevlogen en is bovendien bepaald dat er bij "straight in" geland diende te worden.

Dhr. Willemse voegt hier aan toe dat hij daarnaast aan de Luchtmachtstaf heeft geadviseerd om voortaan niet meer op deze schaal avond te vliegen, aangezien dit de omgeving te zeer belast.

Overigens wil dat niet zeggen dat het voornemen om op 2 avonden per week te gaan avondvliegen is ingetrokken. Wel is besloten om niet meer na half 11 s'avonds te starten. **Dhr. Verf** herhaalt dat het avondvliegen zeer veel hinder geeft en dringt er op aan alsnog af te zien van het avondvliegen op een tweede avond per week. **Dhr. Willemse** kan op dit punt geen toezegging doen. Hij wijst erop dat het mogelijk zelfs minder hinderlijk is indien het aantal noodzakelijke avondvluchten over twee avonden wordt verdeeld. **Dhr. Veldman** vraagt of het gaat om een keuze tussen 1 avond van 6 tot 10 of 2 avonden van 6 tot 8. **Dhr. Willemse** antwoordt dat e.e.a. afhankelijk is van het seizoen. In december is een dergelijke verdeling denkbaar, in maart daarentegen niet. Overigens merkt hij op dat ook wordt nagegaan of een deel van de behoefte aan avondvliegen in het buitenland (Canada, of in kader oefening Red Flag) kan worden ingevuld. **Dhr. Verf** is van mening dat de commissie betrokken dient te worden bij de over het avondvliegen te maken keuzes en vraagt om dit onderwerp te agenderen voor de volgende vergadering.

Dhr. Raap stelt naar aanleiding van de discussie voor om bij de onderverdeling van de klachten in vermijdbaar-onvermijdbaar tevens te bezien of een beperking van de hinder mogelijk was. Hij pleit ervoor om deze mogelijkheden voorafgaand aan grote oefeningen te onderzoeken. **De voorzitter** voegt daaraan toe dat het zinvol is om in voorkomend geval dit vooraf in de commissie aan de orde te stellen.

Dhr. Stormer vraagt of het mogelijk is om de rapportage van de klachten en de lijst van vermijdbare/onvermijdbare hinder in elkaar te schuiven, zodat niet steeds hoeft te worden teruggebladerd in de lijst. **Dhr. Willemse** merkt op dat een verbetering bereikt zal kunnen worden, indien in het overzicht "vermijdbaar-onvermijdbaar" de registratie niet meer per klacht, maar per incident plaatsvindt.

Op voorstel van **de voorzitter** wordt besloten om eerst ervaring op te doen met de door de commandant voorgestelde werkwijze en t.z.t te bezien of dat werkbaar is.

* April:

De voorzitter stelt vast dat er in april relatief weinig klachten zijn ingediend.

8.2 Afschriften schriftelijk ingediende/afgedane klachten.

* Brief van dhr/mevr. Bosma uit Leeuwarden van 23 februari 2000 (*toegezonden als nr. LW\00.15\8*) over de mogelijkheden om het gebruik van de nachtkijker te leren in een simulator. **Dhr. Willemse** deelt mede dat deze, door omstandigheden pas onlangs bij de vliegbasis binnengekomen, brief nog beantwoord moet worden. Hij voegt daaraan toe dat door nachtkijkers gebruik gemaakt wordt van het zogenoemde "restlicht". Dit kan niet door simulatoren worden nagebootst.

9. 2^e lijns handhaving geluidhinder Luchtvaartwet vliegbasis Leeuwarden.

Op verzoek van **de waarnemend voorzitter mevr. van Delft** geeft **dhr. van Laarhoven** korte toelichting op de door het Hoofd Handhaving van het Ministerie van VROM opgestelde rapportage over het tweede lijnstoezicht op de klachtenbehandeling, de controle van de vliegbaanregistratie, de jaarberekening van de geluidbelasting 1998 en het op de basis gehanteerde registratiesysteem RAMZAL (*toegezonden als nr. LW\00.15\4*). Hij wijst erop dat het Ministerie van VROM volledig onafhankelijk is. Op onregelmatige tijdstippen bezoekt een ambtenaar van het Ministerie van VROM de vliegbasis en controleert het hele geluidbewakingssysteem. Vervolgens bezoekt hij het NLR, controleert de berekeningen en neemt steekproeven. Dit leidt uiteindelijk tot de toegezonden rapportage. **Dhr. van Laarhoven** wijst erop dat in de

rapportage wordt gepleit om de geclassificeerde gegevens betreffende de aantallen vliegbewegingen openbaar te maken. Hij vraagt zich af of hierdoor het inzicht in de geluidbelasting zal worden vergroot, omdat het aantal vliegbewegingen nog niets zegt over de geluidbelasting op jaarbasis. Op voorstel van **dhr. Raap** wordt besloten om de voortgang van het overleg tussen Defensie en VROM over dit onderwerp op de aandachtspuntenlijst te plaatsen.

10. Geluidszone vliegbasis Leeuwarden

De waarnemend voorzitter wijst erop dat de door de sectie Geluidhinder opgestelde rapportage jaarberekening over 1999 (onderzoek ex art. 25 lid 4 LVW) is uitgereikt (*als nr. LW\00.15\9*). **Dhr. van Laarhoven** wijst erop op dat het door een aanpassing van de processen door het NLR mogelijk is gebleken de rapportage min of meer op tijd gereed te hebben. Volgend jaar zal de rapportage naar verwachting nog eerder beschikbaar zijn. Hij stelt vast dat de geluidzone in het jaar 1999 niet is overschreden, met uitzondering van een binnencontour in de omgeving van Marssum. Dit is het gevolg van het streven om zoveel mogelijk voor Marssum af te buigen. De commissie heeft dit al eerder geconstateerd en aangegeven er geen probleem mee te hebben. Op voorstel van **dhr. Verf** wordt besloten de rapportage tijdens de volgende vergadering opnieuw aan de orde te stellen, zodat er gelegenheid is om vooraf nog naar de achterban terug te koppelen.

11. Oefening Frisian Flag.

De voorzitter van de commissie heeft met brief van 7 april 2000 (*toegezonden als nr. LW\00.15\5*) de Staatssecretaris van Defensie geadviseerd om de geluidhinder (piekbelasting) bij de oefening Frisian Flag te verminderen door de starts en landingen te spreiden over meerdere vliegbases. Gevraagd is om een reactie voor 15 mei. **De waarnemend voorzitter** stelt vast dat er nog geen antwoord is op deze brief, zodat het agendapunt wordt uitgesteld tot de volgende vergadering (*Noot secretaris. Het antwoord van de Staatssecretaris is inmiddels (op 20 mei 2000) ontvangen en bijgevoegd als nr. LW00.16\3 bij dit verslag*)

12. Zonering Wet Geluidhinder.

Tijdens de vorige vergadering is afgesproken dat door de Provincie Fryslân een schriftelijke analyse zal worden gemaakt van de wettelijke mogelijkheden tot vergroting van de op grond van het saneringsprogramma verkleinde 55 dB(A) contour van de zonering Wet geluidhinder.

Deze notitie van de Provincie Fryslân is toegezonden aan de commissie als nr. LW\00.15\6.

De waarnemend voorzitter vraagt of de notitie of het behandelingsvoorstel aanleiding geeft tot vragen of opmerkingen. In antwoord op een vraag van **dhr. Verf** legt **dhr. Raap** uit dat het gestelde in de notitie betreffende de mogelijke verkleining van de oorspronkelijke 50 dB(A) contour naar de aanvankelijke 60 dB(A) contour wel juist is. **Dhr. Kl. Vos** vraagt of het agendavoorstel bij agendapunt 12 wel in overeenstemming is met het gestelde in de notitie van de Provincie. **Dhr. Raap** zet uiteen dat de notitie van de provincie Fryslân is besproken door de vertegenwoordigers van de betrokken gemeentes, de provincie en Defensie. Dit heeft geleid tot het op de agenda vermelde voorstel om in de bestemmingsplannen van de gemeentes twee zones op te nemen: de 50 dB(A) contour op basis van het saneringsprogramma en een op basis daarvan berekende tweede contour –overeenkomend met de 45 dB(A) contour op basis van het saneringsprogramma, waaruit blijkt dat de geluidszonering met maximaal 5 dB(A) mag worden verhoogd, nadat de procedure tot vaststelling van een hogere waarde met goed resultaat is doorlopen. **Dhr. Raap** merkt op dat door het opnemen van een dergelijke aandachtzone een zogenoemd “uitgesteld beslismoment” kan worden gecreëerd.

De secretaris merkt op dat **mevr Veenbaas** van het Ministerie van VROM hem heeft gevraagd om namens haar in te brengen dat het Ministerie van VROM niet kan instemmen met de voorgestelde benadering. Het Ministerie van VROM is van mening dat het uit milieuhygiënisch oogpunt ongewenst is dat er mogelijkheden ontstaan om met woonbebouwing verder op te rukken in de richting van de vliegbasis. Volgens het Ministerie van VROM dient de vastgestelde 50 dB(A) contour opgenomen te worden in bestemmingsplannen. **Dhr. Stormer** sluit zich aan bij deze opvatting. Hij wijst erop dat door de bouw van woningen dicht bij de vliegbasis nieuwe hindersituaties ontstaan, die zullen leiden tot een toename van het aantal klachten. Ook **dhr. Kl. Vos** is deze mening toegedaan. **Dhr. Raap** merkt op dat het niet de bedoeling is om extra bebouwingmogelijkheden te creëren, maar slechts om de wettelijk bestaande mogelijkheden planologisch te vertalen. **Dhr. Verf** voegt daaraan toe dat de woningbouwbeperkingen van de Luchtvaartwetzonering in ieder geval in stand blijven, zodat de voorgestelde benadering geen extra bebouwingmogelijkheden zal opleveren. Hij is er voorstander van dat de geluidruimte van de vliegbasis

niet groter is dan strikt noodzakelijk. **Dhr. Bennen** merkt op dat het zijns inziens een onterechte versimpeling van de feiten is, indien wordt gesteld dat er sprake zal zijn van het oprukken van bebouwing. Het gaat er volgens hem om de reële geluidsruimte van de vliegbasis vast te stellen.

De waarnemend voorzitter is van mening dat de commissie geen taak heeft in deze discussie en stelt voor de notitie voor kennisgeving aan te nemen. Volgens haar kan het vervolgoverleg over deze materie buiten het COVM-verband plaatsvinden. **De secretaris** merkt op dat er al overleg tussen de betrokken partijen heeft plaatsgevonden. Dit zal worden voortgezet. Aldus wordt besloten.

13. Informatie commandant over gebruik vliegbasis.

13.1 Sleepdoelen

Dhr. Willemse zet naar aanleiding van de tijdens de vorige vergadering door **dhr. Verf** gestelde vragen uiteen dat de Koninklijke Luchtmacht voor het beoefenen van de boordwapens onder meer gebruik maakt van door vliegtuigen getrokken sleepdoelen. Deze sleepdoelen worden na de boven de Noordzee uitgevoerde oefeningen afgeworpen boven de schietrange de Vliehors (indien de sleepdoelen door de schietoefening onstabiel zijn geworden) of op de vliegbasis Leeuwarden, in het gebied ten zuiden van de startbaan. Er wordt al vele tientallen jaren op deze wijze geopereerd. Het laatste ongeval hiermee dateert uit de jaren zestig. Inmiddels is het systeem zodanig verbeterd, dat gesproken kan worden van een hoge betrouwbaarheid, **Dhr. Verf** merkt op dat hij de indruk had dat het gebruik niet meer plaatsvond, aangezien hij het al 25 jaar niet meer heeft waargenomen. **Dhr. Willemse** antwoordt dat tegenwoordig gevlogen wordt met relatief kleine –minder opvallende-sleepdoelen.

13.2 Gebruik vliegbasis

Dhr. Willemse zet uiteen dat de vliegbasis een aantal grote oefeningen achter de rug heeft, onder meer in Denemarken en de Verenigde Staten (Red Flag). Momenteel (tot begin juli) is nog een klein aantal vliegtuigen van de vliegbasis Leeuwarden actief vanaf de vliegbasis Amendola in Italië. Deze vliegtuigen vliegen daar ook trainingsmissies.

Dhr. Willemse merkt voorts op dat er geen gesimuleerde aanvallen op de vliegbasis Leeuwarden zijn beoefend. Verzoeken hiertoe worden doorgaans door hem afgewezen.

Na de zomervakantie zal de eerder genoemde oefening Frisian Flag worden gehouden. Het antwoord van de Staatssecretaris van Defensie op de brief van de commissie hierover is nog niet binnen. In afwachting daarvan wordt er bij de voorbereiding van de oefening ernaar gestreefd om de overlast voor de omgeving zoveel als mogelijk te beperken. Dat betekent dat niet meer vliegtuigen zullen starten of landen vanaf de vliegbasis dan nodig is. Zo wordt er al een groot aantal missies gevlogen vanaf een in Engeland gelegen vliegbasis.

Dhr. Verf merkt op dat hij in het personeelsbladje van de vliegbasis “Stand by” in een verslag over de in Denemarken gehouden oefening heeft gelezen dat daarbij veel airfield attacks zijn uitgevoerd en dat een vervolg op deze oefening in het najaar op de vliegbasis Leeuwarden zal worden gehouden. **Dhr. Willemse** antwoordt dat deze vervolgoefening een geheel ander karakter zal hebben, waarbij de nadruk ligt op de logistieke en command-and-control aspecten. De omgeving van de vliegbasis zal hier weinig van merken.

14. Rondvraag

Dhr. Veldman vraagt naar aanleiding van de vuurwerkkramp in Enschede of het mogelijk is om enige informatie te verschaffen over de opslag van wapens en munitie op de vliegbasis Leeuwarden, omdat volgens hem veel omwonenden zich afvragen of er voor hen sprake is van een veiligheidsrisico.

Kol Willemse antwoordt dat de hoeveelheid opgeslagen munitie door hem niet kan worden genoemd. Hij wil wel benadrukken dat bij de opslag van munitie op militaire terreinen dermate stringente veiligheidsvoorschriften in acht genomen worden, op grond waarvan hij kan stellen dat een ongeval als in Enschede niet kan voorkomen. De veiligheidsvoorschriften betreffende zowel de omgang met als de opslag van munitie (gescheiden in omwalde magazijnen, die zodanig zijn geconstrueerd dat een onverhoopte explosie geen andere magazijnen kan aansteken). Desgevraagd voegt **dhr. Mudde** hier aan toe dat rond de munitiemagazijnen op het complex Beetgumermolen en op de vliegbasis Leeuwarden veiligheidszones zijn geprojecteerd, waarbinnen beperkingen gelden voor onder meer de bouw van woningen en de aanleg van wegen. De Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen draagt er zorg voor dat er geen plannen worden ontwikkeld die strijdig zijn met de binnen de zones geldende restricties. Bovendien worden de zones en de restricties opgenomen bij de herziening van de gemeentelijke bestemmingsplannen Buitengebied. **Dhr.**

Mudde merkt op dat de veiligheidszones geen gevolgen hebben voor bestaande activiteiten. Voor de bestaande woningen is een risicoanalyse uitgevoerd. Uit deze analyse bleek dat de geldende –door het Ministerie van VROM gestelde- risiconormen niet worden overschreden. Op basis daarvan is geconcludeerd dat de bestaande activiteiten binnen de veiligheidszones gehandhaafd kunnen worden.

Dhr. Veldman vraagt of de normstelling wordt bijgesteld, indien er nieuwe munitiesoorten worden opgeslagen. **Dhr. Willemse** antwoordt dat de invoering van nieuwe munitie niet van invloed is op de maximale hoeveelheden per magazijn en dus ook niet op de zones of de normering.

15. Sluiting

De wnd. voorzitter dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering. De volgende vergadering zal plaatsvinden op 6 november, aanvang 16.00 uur.